

**Yksintulleiden alaikäisten turvapai-
kanhakijoiden kotoutumisen haasteet**
Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Sara Kupari

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Kuntoutuksen ohjaajan AMK tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Kupari, Sara	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2018
	Sivumäärä 35	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kotoutumisen haasteet Kuvaileva kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto-ohjelma Kuntoutuksen ohjaaja AMK		
Työn ohjaaja(t) Moilanen Johanna, Bies-Wikgren Jenniina		
Toimeksiantaja(t) Huoltsikka Oy		
Tiivistelmä <p>Suomeen saapuneiden yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi huomattavasti vuonna 2015, edelliseen vuoteen verrattuna yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita oli 15-kertainen määrä.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää alaikäisenä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseen liittyviä haasteita kirjallisuuskatsauksen pohjalta. Toimeksiantajana opinnäytetyölle oli Huoltsikka Oy, joka tekee kotouttamistyötä alaikäisenä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kanssa. Tavoitteena oli, että toimeksiantaja pystyisi hyödyntämään tutkimuksen tuloksia käytännön kotouttamistyössä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Tietokannat, joita kirjallisuuskatsauksessa käytettiin, olivat Academic Search Elite, Cinahl Plus Full text sekä Elektra, lisäksi tietoa haettiin Google Scholarista. Aineistoa rajattiin tutkimuskysymyksellä sekä sisäänotto- ja poissulkukriteereillä. Lopulliseen analyysiin valikoitui seitsemän artikkelia, jotka analysoitiin teema-analyysilla.</p> <p>Tuloksissa nousi esille, että yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat kokevat kotoutumisvaiheessa monenlaisia haasteita. Merkittävimpiä haasteita olivat mielenterveyden haasteet, kotoutumiseen liittyvä stressi sekä sosiaalisen verkoston puutteet. Traumaattiset tapahtumat kotimaassa ja pakomatalla, sekä sosiaalisen tuen puute olivat yhteydessä mielenterveyden ongelmien syntyyn. Kotoutumiseen liittyviä stressin aiheita olivat etniseen identiteettiin liittyvät tekijät sekä tasapainottelu oman ja uuden kulttuurin välillä.</p> <p>Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden palveluita ja tukitoimia suunniteltaessa tulisi huomioida heidän erityistarpeensa, sekä haasteet, joita kotoutumiseen liittyy.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Turvapaikanhakijat, yksintullut alaikäinen turvapaikanhakija, kotoutuminen, kotouttaminen, kirjallisuuskatsaus		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Kupari, Sara	Type of publication Bachelor's thesis	Date June 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 35	Permission for web publication: x
Title of publication The challenges in the integration process with unaccompanied underaged refugees Narrative literature review		
Degree programme Rehabilitation counselling		
Supervisor(s) Moilanen Johanna, Bies-Wikgren Jenniina		
Assigned by Huoltisikka Oy		
Abstract <p>The number of unaccompanied underaged refugees coming to Finland increased notably during the year 2015. Then the number of unaccompanied underaged refugees was 15-times more when compared to the previous year.</p> <p>The aim of the study was to conduct a literature review and examine the challenges that unaccompanied minors coming as refugees confront during the integration process. The assigner for the thesis was Huoltisikka Oy. Huoltisikka Oy provides services for the integration of unaccompanied refugee minors to society. The purpose of the study was to provide useful information for the assigner.</p> <p>Study was carried out with a narrative literature review. The databases used were Academic Search Elite, Cinahl Plus Full text, Elektra and Google Scholar. The material was limited with research question as well as by the intake and exclusion criteria. Seven articles were chosen for the final analysis. These articles were analyzed with a thematic analysis.</p> <p>The results showed that unaccompanied refugee minors confront many challenges during the integration process. The most significant challenges were problems with mental health, acculturative stress and lack of social support. Traumatic events in the homeland and during the flight were related to mental health problems as well as to the lack of social support. Acculturative stress contained issues related to ethnic identity and conflicts between the culture of origin and the host country.</p> <p>When planning services and support actions for unaccompanied refugee minors, it should be noted that this group has special needs and that they face different challenges during the integration process.</p>		
Keywords/tags (subjects) Refugee, unaccompanied minor, integration, literature review		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Maahanmuuttajuus	4
2.1	Maahanmuuttaja, turvapaikanhakija ja pakolainen	4
2.2	Yksintullut alaikäinen turvapaikanhakija	5
2.3	Nuoruudesta aikuisuuteen	8
2.4	Kotoutuminen	8
2.5	Kotouttaminen	11
3	Tavoite ja tarkoitus	12
4	Tutkimuksen toteuttaminen	13
4.1	Toimeksiantaja	13
4.2	Kirjallisuuskatsaus	14
4.3	Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tiedonhakuprosessi	15
4.4	Aineiston arviointi ja analysointi	18
5	Tulokset	20
5.1	Mielenterveys	20
5.2	Kotoutumisstressi	23
5.3	Sosiaalinen verkosto	24
6	Pohdinta	26
6.1	Johtopäätökset	26
6.2	Eettisyys ja luotettavuus	28
	Lähteet	30
	Liitteet	35
	Liite 1. Analyysiin valikoituneet artikkelit	35

Taulukot

Taulukko 1 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	16
Taulukko 2 Kuvaus tiedonhausta	17
Taulukko 3 Aineiston teemat.....	19

1 Johdanto

Vuonna 2015 Suomeen tuli aikaisempaan verrattuna huomattavasti enemmän uusia turvapaikanhakijoita, vuoteen 2014 verrattuna hakijoita oli kymmenkertainen määrä. Turvapaikkahakemuksia jätettiin yhden vuoden aikana enemmän kuin viimeisen kymmenen vuoden aikana yhteensä. Jätettyjen turvapaikkahakemusten huippu oli syyskuussa 2015. Yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita oli 3024, mikä oli 15-kertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna. Tämän seurauksena myös kunnat ja kaupungit joutuivat uuden tilanteen eteen, kun palveluita tuli tarjota nopealla aikataululla kasvaneelle maahanmuuttajien asiakaskunnalle. (Tiainen & Brewis 2016, 4-5.) Monikulttuurisuus tulee näkymään tulevaisuudessa yhä enemmän myös sosiaali- ja terveysalalla, joten ammattilaiset tarvitsevat enemmän tietoa, ymmärrystä ja välineitä maahanmuuttajatyöhön (Pitkänen, Keisala & Niiranen 2017, 9-12).

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mitä haasteita alaikäisenä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseen liittyy. Opinnäytetyö tehtiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, toimeksiantajana opinnäytetyölle oli Huoltsikka Oy. Huoltsikka Oy on Mikkelissä sekä Jyväskylässä toimiva yksityinen sosiaalialan palveluntuottaja, jonka suurimmat asiakasryhmät ovat jälkihuoltonuoret sekä maahanmuuttajanuoret. Jyväskylässä Huoltsikalla on asiakkaina 40 maahanmuuttajanuorta, lähes kaikki näistä nuorista on tullut Suomeen yksin alaikäisenä turvapaikanhakijana. Tavoitteena oli, että toimeksiantaja voisi hyödyntää opinnäytetyössä saatuja tietoja käytännön kotouttamistyössä.

Opinnäytetyön aihe on myös yhteiskunnallisesti ajankohtainen, sillä lähtökohtaisesti kaikille alaikäisille turvapaikanhakijoille myönnetään oleskelulupa. Suurin osa vuonna 2015 saapuneista yksintulleista alaikäisistä turvapaikanhakijoista sai oleskeluluvan, sekä jatko-oleskeluluvan vuosina 2016-2017. (Helminen 2018; Maahanmuuton tunnusluvut 2015, 19-20; Maahanmuuton tunnusluvut 2016, 19-20.) Tästä johtuen kotoutuminen on ajankohtainen ilmiö Suomessa erityisesti yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden näkökulmasta.

2 Maahanmuuttajuus

2.1 Maahanmuuttaja, turvapaikanhakija ja pakolainen

Maahanmuuttoon liittyvä termistö perustuu pitkälti kansallisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin sekä lakeihin. Arkikielessä maahanmuuttajista, turvapaikanhakijoista ja pakolaisista puhutaan ristiin, vaikka käsitteillä on hyvin erilaiset merkitykset. Tiilikaisen (2007, 437) mukaan maahanmuuttaja on yleiskäsite puhuttaessa henkilöistä, jotka ovat muuttaneet Suomeen eri perustein. Suomeen muuton taustalla on voinut olla esimerkiksi pakolaisuus, perhesyyt tai muutto opiskelun tai töiden vuoksi. Maahanmuuttajan tarkoituksena on jäädä asumaan maahan pysyvästi. (Tiilikainen 2007, 437.) Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan kansainvälistä suojelua anovaa henkilöä, joka odottaa turvapaikkahakemuksen päätöstä (Global Trends: Forced displacement 2016, 39). Turvapaikanhakija on voinut lähteä kotimaastaan esimerkiksi sodan, levottomuuksien tai vainon takia (Maahanmuutto n.d.). Turvapaikanhakija saa oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, jos hän on kokenut kotimaassaan vainoa tai pelko vainosta on todellinen. Vainolla tarkoitetaan sitä, että ihminen on joutunut kokemaan ihmisoikeuksia loukkaavia tekoja perustuen hänen uskontoonsa, kansallisuuteensa, alkuperäänsä, poliittiseen mielipiteeseensä tai yhteiskunnalliseen mielipiteeseensä. (Ulkomaalaislaki 301/2011, 87 §.)

Pakolainen on Geneven yleissopimuksen mukaan henkilö, joka perustellusti pelkää joutuvansa vainon kohteeksi kotimaassaan. Pakolainen oleskelee jossain muussa maassa kuin kotimaassaan eikä pelon vuoksi oman maan viranomaisiin haluta turvautua. Yleissopimuksessa määritellään pakolaisen oikeudet ja velvollisuudet. (Convention and Protocol relating to the status of Refugee, 2010, 14-16.) Virallisen pakolaisstatuksen saa henkilö, joka on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella. Kiintiöpakolaisella tarkoitetaan YK:n pakolaiskiintiöön kuuluvaa henkilöä, joka on uudelleen sijoitettu toiseen maahan. Jos turvapaikan edellytykset eivät täyty, turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella. Tällöin on perusteltua uskoa, että turvapaikanhakija joutuisi kotimaassaan kohtaamaan vakavan haitan, esimerkiksi kuolemantuomion, kidutuksen tai jonkin muun henkilökohtaisen vaaran. (Ulkomaalaislaki 301/2011, 87 §, 88 §, 90 §.)

Turvapaikanhakijalla viitataan yleensä henkilöön, joka on pakon edestä joutunut jättämään kotimaansa, kun taas maahanmuuttajalla viitataan henkilöön, joka on muuttanut vapaaehtoisesti kotimaastaan muualle. Erilaisista lähtökohdista huolimatta sekä turvapaikanhakijat, että maahanmuuttajat kokevat samanlaisia haasteita maahan muuttamisen jälkeen. Suuri osa turvapaikanhakijoista on joutunut kärsimään väkivallasta, nälkiintymisestä, vangitsemisesta, seksuaalisesta hyväksikäytöstä, heikosta ravitsemuksesta tai epähygieenisistä oloista ennen maahan tulemistä. Traumaattisista kokemuksista johtuvat mielenterveysongelmat ovat yleisiä turvapaikanhakijoiden keskuudessa. (Pedersen, Lonner, Draguns, Trimble & Scharron-del Rio 2016, 323-326.)

Jatkossa tässä opinnäytetyössä puhutaan maahanmuuttajista, jolla tarkoitetaan kaikkia ulkomaalaistaustaisia henkilöitä.

2.2 Yksintullut alaikäinen turvapaikanhakija

Yksintulleella alaikäisellä turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka on saapunut johonkin EU:n jäsenmaista ilman virallista huoltajaa ja joka on ilmoittanut ikäseen alle 18-vuotta (Directive EU 2011/95, 13). Alaikäisellä tarkoitetaan yleensä alle 18-vuotiasta henkilöä. Alaikäisyyttä ei kuitenkaan määritellä samalla tavalla kaikissa maissa, joissakin maissa täysi-ikäisyyden raja voi olla 16 tai 21 vuotta. Täysi-ikäisyyden ja alaikäisyyden määritelmä voi myös vaihdella aikakaudesta riippuen. (Derluyn & Broekaert 2008, 320.) Täysi-ikäisyyden määritelmään vaikuttaa myös kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät. Länsimaissa ikä määritellään tyypillisesti kronologisesti, eli ikä kertyy kalenterin mukaisesti syntymästä lähtien. (Björklund 2015, 15.) Suomessa alaikäisellä henkilöllä tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä (Laki holhoustoimesta 442/1999). Lastensuojelulaki määrittää alle 18-vuotiaan henkilön lapseksi ja nuorena pidetään 18-20-vuotiasta henkilöä (Lastensuojelulaki 417/2007, 6 §).

Yksin saapuneelle alaikäiselle turvapaikanhakijalle määrätään käräjäoikeuden päätöksellä edustaja. Edustajalla on huoltajaan verrattava puhevalta lapsen asioissa. Edustaja ajaa lapsen etua virallisissa asioissa, päivittäisten asioiden hoitaminen ei kuulu edustajan tehtäviin. Kasvatus, päivittäisten asioiden hoitaminen ja muu huolenpito

kuuluu vastaanottokeskuksen tehtäviin. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011, 39 §, 41 §.)

Yksintulleista alaikäisistä turvapaikanhakijoista käytetään myös termejä ”*ilman huoltajaa saapunut alaikäinen*” sekä ”*ilman huoltajaa saapunut lapsi*”. *Ilman huoltajaa saapunut alaikäinen* ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että lapsi on saattanut tulla maahan jonkun muun kuin virallisen huoltajan kanssa, esimerkiksi sukulaisen kanssa. Yhdistyneet kansakunnat käyttävät myös englanninkielistä termiä ”*separated children*” puhuttaessa alaikäisistä yksintulleista turvapaikanhakijoista, koska se kuvastaa paremmin lapsien eroa vanhemmista. (Trends in unaccompanied and separated children seeking asylum in industrialized countries 2001-2003, 2004, 2.)

Kotimaasta lähtemisen taustalla voi olla monia eri syitä. Kotimaassa on saattanut olla levottomat olosuhteet tai heikentynyt yleinen turvallisuustaso. Nuori on voinut lähteä kotimaastaan myös vainon, sodan tai järjestäytyneen väkivallan takia. Perhe on voinut lähettää nuoren pakoon epävakaita oloja tai nuori on lähtenyt pakoon perheensä tai yhteisönsä toiseen maahan. (Suokonautio & Rantala 2014, 9.) Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, sillä he ovat kokeneet traumaattisia tapahtumia, eikä ensisijaiset huoltajat ole enää pitämässä heistä huolta (Derluyn & Broekaert 2008, 319.) Jokaisella alaikäisellä turvapaikanhakijalla on erilainen historia, mutta heitä yhdistää haave paremmasta elämästä. Alaikäisen turvapaikanhakijan matkan tekoon ja kohdemaan valintaan vaikuttavat maan etuudet liittyen esimerkiksi sosiaaliturvaan, koulutukseen, terveydenhuoltoon ja hoivaan. Turvapaikkaa ei välttämättä haeta ensimmäisestä maasta johon saavutaan, vaan matkaa jatketaan maahan, jossa tarjotaan parhaimmat etuudet. Etuuksien lisäksi kohdemaan valintaan vaikuttaa samassa tilanteessa olevat vertaiset. (Björklund 2015, 9-10.)

Yksintulleilla alaikäisillä turvapaikanhakijoilla on harvoin dokumentteja henkilöllisyydestään. Yksi syy tähän on se, että lähtömaassa ei välttämättä ole mahdollista saada henkilöllisyyspapereita. Lähtömaan käytänteistä riippuen alaikäinen yksintullut turvapaikanhakija ei välttämättä tiedä tarkkaa ikäänsä, sillä hänen syntymäänsä ei ole rekisteröity. Henkilöllisyyspapereiden puuttumisen vuoksi suurin osa yksintulleista ala-

ikäisistä turvapaikanhakijoista on joutunut käyttämään salakuljettajia pakomatkaltaan. Usein yksintulleen alaikäisen turvapaikanhakijan perhe tai sukulaiset ovat joutuneet maksamaan suuria summia salakuljettajalle, jotta lapsi pääsisi turvalliseen maahan. Mitään varmuutta perillä pääsystä ei kuitenkaan ole. (Björklund 2014, 13; Mustonen & Alanko 2011, 12-13.) Suurin osa yksintulleista alaikäisistä turvapaikanhakijoista joutuu käymään läpi iänmääritysprosessin, koska ikää ei pystytä todistamaan henkilöllisyyspapereilla. Iänmäärityksessä tehdään erilaisia lääketieteellisiä tutkimuksia, joiden perusteella turvapaikanhakijan ikä pyritään arvioimaan. (Björklund 2015, 15.)

Alaikäinen yksintullut turvapaikanhakija nähdään kahden erilaisen poliittisen viitekehysten kautta. Toisaalta alaikäisyys määrittää hänelle tietyt lapsen oikeudet, mutta toisaalta turvapaikan hakeminen määrittää lapsen laajempaan turvapaikanhakijan viitekehykseen. Tämä asetelma vaikuttaa myös siihen, miten alaikäinen turvapaikanhakija nähdään maahanmuuttopolitiikassa. Maahanmuuttopolitiikasta riippuen alaikäisyys takaa turvapaikanhakijoille tietyt oikeuksia, kuten oikeuden huolenpitoon. Alaikäisellä turvapaikanhakijalla on myös paremmat mahdollisuudet oleskeluluvan saamiseen kuin täysi-ikäisellä turvapaikanhakijalla. Täysi-ikäiseksi tuleminen saattaa olla yksintulleelle turvapaikanhakijalle stressaava vaihe, sillä oleskeluluvan jatkuminen on epävarmalla pohjalla. Epävarmuus tulevaisuudesta voi vaikuttaa yksintulleen turvapaikanhakijan hyvinvointiin, sekä motivaation kotoutua yhteiskuntaan. Täysi-ikäisyys tarkoittaa myös sitä, että mahdollinen perheenyhdistämisprosessi raukeaa, jos maahanmuuttovirasto ei ole kerennyt käsittelemään hakemusta turvapaikanhakijan täyttäessä 18-vuotta. 18 vuoden ikä tarkoittaa myös siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen. Virheellisen iänmäärityksen vuoksi osa viranomaisten mukaan täysi-ikäistävistä yksintulleista turvapaikanhakijoista saattaa todellisuudessa olla alaikäisiä. (Björklund 2015, 11-53.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään termejä ”alaikäisenä yksintullut turvapaikanhakija” ”yksintullut turvapaikanhakija” sekä ”turvapaikanhakijalapsi”.

2.3 Nuoruudesta aikuisuuteen

Aikuisuuden siirtymävaiheeseen kuuluvat fyysiset, sosiaaliset sekä ajatteluun liittyvät muutokset. Nuori oppii ajattelemaan abstraktimmalla ja tulevaisuuteen suuntaavalla pitkäjänteisemmällä tavalla. Nuoruuden keskeisimpiä sosiaalisia ympäristöjä ovat ikätovereiden muodostama kaveripiiri sekä perhe. Vaikka nuori rupeaakin viettämään nuoruudessa enemmän aikaa ikätovereiden kanssa, perheellä on edelleen tärkeä osa nuoren elämässä. Vanhemmat antavat nuorelle henkistä tukea, neuvoja sekä ohjausta. Nuoruuteen liittyviä kehitystehtäviä ovat identiteetin muodostaminen, suhteiden luominen, koulutuksen hankkiminen sekä työ- ja perhe-elämään valmistautuminen. Nuoruudesta aikuisuuteen tapahtuva siirtymävaihe ajoittuu yleensä 17-22 ikävuoden välille. Varhaisaikuisuuteen liittyviä kehitystehtäviä ovat puolestaan elinlumpanin valinta, työelämään siirtyminen ja mahdollinen perheen perustaminen. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila, 2014, 142-163.)

Aikuisuuteen liittyviä keskeisiä piirteitä ovat vastuun ottaminen itsestä ja taloudesta, sekä itsenäisen päätöksenteon kehittyminen (Arnett, 2000, 473). Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat ovat ikänsä puolesta murrosvaiheessa, johon kuuluu haasteet aikuisuuden kehitystehtäviin liittyen. Lapsen tai nuoren kehitysvaiheesta riippuen traumaattiset tapahtumat voivat aiheuttaa sen, että traumaattisten tapahtumien käsittely häiritsee normaaleista kehitystehtävistä suoriutumista. Se, mitkä tiedolliset tai taidolliset osa-alueet häiriintyvät lapsen tai nuoren kohdatessa trauman, riippuu kehitysvaiheesta traumatisoitumisen hetkellä. Traumaattisiin tapahtumiin sopeutuminen vaatii kaikkien käytettävissä olevien resurssien käyttöönottamista, mikä voi johtaa lapsen kehitykselliseen taantumiseen. (Peltonen 2011, 58-60).

2.4 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan sopeutumista uuteen asuinmaahan. Kotoutuminen tähtää siihen, että maahanmuuttaja kokee olevansa yhteiskunnan tasavertainen jäsen. Kotoutumisen edellytyksenä on, että maahanmuuttaja omaksuu uuden maan kulttuurin, kielen, tavat ja normit. Kotoutuminen on prosessi, jonka myötä maahanmuuttaja kokee olevansa osallinen uuteen yhteiskuntaan. Kotoutumisesta puhutaan myös integroitumisena. Maahanmuuttajan kotoutumista edesauttaa

yhteiskunnan tarjoamat tasa-arvoiset mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa. Uusien tietojen, taitojen sekä sosiaalisten verkostojen luominen kuuluu kotoutumisprosessiin. Onnistuneelle kotoutumiselle on tärkeää, että maahanmuuttaja omaksuu uuden maan kulttuurin ja tavat, mutta säilyttää rinnalla oman kulttuurinsa. Kotoutuminen kestää useita vuosia ja siihen vaikuttavat monet eri asiat. (Alitolppa-Niitanen, Fågel & Säävälä 2013, 7.)

Kotoutuminen voidaan määritellä tapahtumasarjaksi, jonka myötä yhteiskunta tarjoaa maahanmuuttajalle samanlaiset mahdollisuudet kuin kantaväestölle. Useimmiten kotoutumisen määritellään olevan poliittisia toimenpiteitä, joilla pyritään sisällyttämään maahanmuuttajat osaksi yhteiskuntaa. Kotoutuminen heijastaa sitä, kuinka laajasti vastaanottava yhteiskunta panostaa maahanmuuttajien yhtäläisten oikeuksien toteutumiseen ja mahdollisuuksiin toteuttaa omaa kulttuuriaan. (Aleksynska & Algan 2010, 6.) Kotoutumisen käsitettä ajatellaan usein yksipuolisesti ainoastaan maahanmuuttajan näkökulmasta. Kotoutumisen ajatellaan olevan prosessi, jossa maahanmuuttaja integroituu yhteiskuntaan oman toimintansa ja aktiivisuuden mukaan. Kotoutumista tulisi kuitenkin ajatella kaksisuuntaisena prosessina. (Kärkkäinen 2017, 32.) Vastaanottavan yhteiskunnan tulisi huomioida maahanmuuttajien erilaiset tarpeet ja muuttunut yhteiskunnallinen tilanne (Alitolppa-Niitanen, Fågel & Säävälä 2013, 6).

Kotoutumista voidaan tarkastella myös sopeutumisteorian kannalta ja sopeutusstrategioiden kannalta. Sopeutumisella tarkoitetaan niitä muutoksia, jotka tapahtuvat, kun yksilö joutuu aloittamaan elämänsä uudessa kulttuurissa ja ympäristössä. Muutokset voivat näkyä esimerkiksi käyttäytymisessä ja asenteissa. Sopeutumisstrategia tarkoittaa etnisen vähemmistön suhtautumista vallitsevaan kulttuuriin. Erilaisia sopeutusstrategioita ovat yhtäläistyminen (assimilation), irtaantuminen (separation), integraatio (integration) sekä syrjäytyminen (marginalization). Yhtäläistymisessä yksilö omaksuu valtakulttuurin eikä halua säilyttää omaa kulttuuriaan. Irtautumisessa yksilö haluaa säilyttää oman kulttuurinsa ja kanssakäymistä toisen kulttuurin edustajien kanssa vältellään. Integraatiossa yksilö säilyttää oman kulttuurinsa, mutta haluaa myös oppia valtakulttuurista. Syrjäytymisessä yksilö ei halua säilyttää omaa kulttuuriaan, mutta myöskään valtakulttuuria ei omaksuta. Kotoutumisen kannalta

integraatio on kaikista optimaalisin vaihtoehto. (Berry 1997, 5.) Kotoutuminen onnistuu parhaiten niillä maahanmuuttajilla, jotka sopeutuvat uuteen kulttuuriin, mutta jotka säilyttävät oman kulttuurin uuden rinnalla (Björklund 2015, 19).

Alaikäisen yksintulleen turvapaikanhakijan kotoutumiseen saattaa vaikuttaa turvapaikkaprosessin pitkäkestoisuus. Alaikäiset yksintulleet turvapaikanhakijat joutuvat yleensä odottamaan turvapaikkahakemuksen päätöstä pitkän ajan vastaanottokeskuksessa, mikä voi olla henkisesti raskasta. Motivaatio kotoutua uuteen maahan saattaa olla heikko, sillä oleskeluluvan saamisesta ei ole varmuutta. Sopeutumista edesauttavia tekijöitä ovat epäviralliset ja viralliset sosiaaliset verkostot, sekä yksilölliset vahvuudet ja kyvyt. (Björklund 2015, 15-19.)

Oleskeluluvan saamisen jälkeen alaikäisenä yksintullut turvapaikanhakija siirtyy vastaanottokeskuksesta yksityismajoitukseen, tuetun asumisen yksikköön, ryhmäkotiin tai perheryhmäkotiin. Pyrkimyksenä on, että nuori voisi jatkaa asumista samassa kunnassa. Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, jos vapaita paikkoja ei ole tarjolla kyseisen paikkakunnan tai lähiseutujen yksiköissä. Ryhmäkodit- ja perheryhmäkodit sijaitsevat usein kaukana toisistaan, minkä vuoksi nuori saattaa joutua muuttamaan pitkän matkan päähän toiselle paikkakunnalle. Tämä tarkoittaa sitä, että paikkakunnalla luodut sosiaaliset verkostot katkeavat. Nuori on saattanut luoda vastaanottokeskuksen paikkakunnalla ystävyysuhteita sekä aloittaa harrastuksia, mutta muuttamisen vuoksi nuori joutuu rakentamaan kaikki verkostot uudestaan. Yleensä myös alaikäisen turvapaikanhakijan edustaja vaihtuu muuton yhteydessä. Hallinnon tasolla alaikäisten yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseen saattaa vaikuttaa se, että keskeiset organisaatiot kotouttamistyön taustalla eivät tee tarpeeksi yhteistyötä. Tämä näkyy esimerkiksi asumisyksikköjen hajanaisessa koordinoinnissa. Kotoutumiseen liittyvän järjestämävastuun hajanaisuus sekä eri organisaatioiden yhteistyön vähäisyys voi vaikuttaa siihen, että kotoutumispolku ei etene loogisesti. Muita kotoutumiseen liittyviä vaikeuksia, joita alaikäisenä yksintulleet turvapaikanhakijat kohtavat, ovat ongelmat liittyen kunnan tarjoamiin palveluihin, esimerkiksi riittämättömät kielen opiskelumahdollisuudet tai muut koulutusmahdollisuudet sekä riittämätön terveydenhuolto. (Björklund 2015, 59-63.)

Kotoutumisvaiheessa nuori kohtaa myös taloudellisia sekä perheeseen liittyviä huolia. Muualla olevat perheenjäsenet ja sukulaiset odottavat yleensä taloudellista tukea

ja nuori joutuu lähettämään rahaa kotimaahansa. Kotoutumisvaiheessa suurin osa yksintulleista turvapaikanhakijoista hakee perheenyhdistämistä. Perheenyhdistäminen voi olla kuitenkin stressaava prosessi, sillä perheenyhdistämisen prosessiin liittyy useita vaikeuksia ja myöntävän päätöksen saaminen on erittäin epätodennäköistä. (Björklund 2015, 43-46.) Alaikäisen yksintulleen kotoutumista edistäviä tekijöitä ovat positiivinen elämänasenne, omat terveelliset selviytymismekanismit, uskonnollisuus sekä sosiaaliset verkostot (Carlson, Cacciatore & Klimek 2012, 259).

2.5 Kotouttaminen

Maahanmuuttajien kanssa tehtävän työn taustalla on Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Lailla pyritään integroimaan maahanmuuttajat yhteiskuntaan sekä edistämään maahanmuuttajien tasavertaisia oikeuksia Suomessa. Laissa määritetään kotouttamisen olevan viranomaisten tarjoamia palveluita, jotka edistävät kotoutumista. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999, 1 §, 2 §.)

Laki kotoutumisen edistämisestä pyrkii edistämään ja tukemaan maahanmuuttajan kotoutumista ja integroitumista yhteiskuntaan. Pyrkimyksenä on edistää tasa-arvoa ja eri väestöryhmien välistä kanssakäymistä. Maahanmuuttajille tulee tarjota tietoa heidän oikeuksista, velvollisuuksista sekä palvelujärjestelmästä. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jonka tekee työ- ja elinkeinotoimisto. Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma esimerkiksi opiskelusta, jolla pyritään edistämään maahanmuuttajan yhteiskuntaan ja työelämään sijoittumista. Kunta on velvoitettu tarjoamaan tarvittavat palvelut maahanmuuttajille. Kotoutumissuunnitelma laaditaan aina yksin tulleelle alaikäiselle turvapaikanhakijalle. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 7 §, 11 §, 12 §, 15 §, 30 §.) Koulutus on kotoutumista edistävä tekijä, mutta alaikäisen yksintulleen turvapaikanhakijan opiskelua saattaa haitata se, että hän ei välttämättä ole opiskellut kotimaassa ollenkaan tai koulutus on ollut riittämätöntä. Tästä johtuen opiskeluvaikeudet ja opiskelutaitojen puuttuminen ovat yleisiä ongelmia. Ongelmalliseksi saattaa muodostua myös se, että yksintulleet turvapaikanhakijat eivät ymmärrä uuden maan koulutusrakennetta. Monella yksintulleella turvapaikanhakijalla saattaa olla paljon käytännöllisiä taitoja sekä kokemusta

työelämästä, mutta uudessa maassa näitä taitoja ei arvosteta. (Björklund 2015, 49-51.)

Suomessa maahanmuuttopolitiikasta vastaavat valtioneuvosto (hallitus) ja sisäministeriö. Maahanmuuttoon erikoistunut ministerityöryhmä seuraa maahanmuuton yleistä tilannetta, sekä kotoutumisen edistymistä. Sisäministeriön alaisuudessa toimiva maahanmuuttovirasto on vastuussa oleskelulupa-, turvapaikka-, ja kansalaisuushakemuksien käsittelystä, sekä käännytys- ja karkotuspäätöksistä. Maahanmuuttoviraston tehtäviin kuuluu myös vastaanottokeskuksien toiminnan säätely. Päävastuu erilaisista kotouttamistoimista on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimii kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tavoitteena on parantaa yhteistyötä kotouttamisen eri toimijoiden välillä. Kotouttamisen osaamiskeskus seuraa, tutkii ja tilastoi kotouttamisen vaikuttavuutta. Alueellisesti vastuu kotouttamisesta on työ- ja elinkeinotoimistolla, ELY-keskuksilla ja aluehallintovirastolla. Paikallistasolla kunnat ovat veloitettuja tarjoamaan maahanmuuttajille yhdenvertaiset peruspalvelut kantaväestön kanssa, kunta laatii myös kotoutumista edistävän kotouttamisohjelman. Aluehallintovirasto valvoo kuntien tarjoamien maahanmuuttopalveluiden laatua ja toteutumista. (Saastamoinen & Brewis 2016, 7.)

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on edistää maahanmuuttajien kiinnittymistä yhteiskuntaan sekä kehittää palveluita maahanmuuttajien erityistarpeita vastaaviksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa koulutuksen kehittämisestä maahanmuuttajille, kun taas oikeusministeriön alaisuudessa toimivat yksiköt edistävät yhdenvertaisuutta sekä syrjimättömyyttä. Valtioneuvoston nimittämä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on riippumaton elin, jonka tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolain toteutumista. Virallisten toimijoiden lisäksi myös kansalaisjärjestöt toteuttavat kotouttamistyötä. (Saastamoinen & Brewis 2016, 8.)

3 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli saada tietoa alaikäisenä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseen liittyvistä haasteista. Tavoitteena oli, että toimeksiantaja

pystyisi hyödyntämään kirjallisuuskatsauksessa saatua tietoa käytännön kotouttamistyössä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli:

1. Mitä haasteita alaikäisenä yksin tulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseen liittyy?

4 Tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantajana opinnäytetyölle oli Huoltsikka Oy. Huoltsikka Oy on yksityinen sosiaalialan palveluntuottaja, jonka päätoimipaikka sijaitsee Mikkelissä, Jyväskylän toimipaikka sijaitsee Keltinmäessä. Jyväskylän yksikkö työllistää tällä hetkellä kymmenen henkilöä, kokoaikaisia työntekijöitä on kuusi ja osa-aikaisia on neljä. Jyväskylässä Huoltsikka tarjoaa lastensuojelun jälkihuollon avopalveluita ja suurimmat asiakasryhmät ovat jälkihuoltonuoret, sekä maahanmuuttajanuoret. Huoltsikan tarjoama palvelu on ammatillista tukihenkilötoimintaa. Maahanmuuttajanuorien kanssa tehtävä työ on pääosin kotouttamista ja itsenäisen elämän tukemista. (Lamminaho 2017.) Maahanmuuttajanuorella on oikeus tukitoimiin (kuten Huoltsikan palveluun) siihen saakka, kunnes hän täyttää 21 vuotta tai kunnes hänen huoltajansa saapuu Suomeen (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 26 §, 27 §). Osa maahanmuuttajanuorista tulee Huoltsikan asiakkaiksi myös lastensuojelulain perusteella (Lastensuojelulaki 417/2007).

Suurin osa Huoltsikan maahanmuuttajataustaisista asiakkaista on tullut Suomeen yksin alaikäisenä turvapaikanhakijana. Maahanmuuttajanuoret tulevat Huoltsikan asiakkaiksi perheryhmäkodeista, nuorisokodeista tai siinä vaiheessa, kun vastaanottokeskuksesta muutetaan omaan asuntoon täysi-ikäistymisen jälkeen. Huoltsikka tarjoaa maahanmuuttajanuorelle liikkuvan tuen palveluita, eli työntekijä jalkautuu nuoren omaan toimintaympäristöön. Osa maahanmuuttajanuorista tarvitsee vahvempaa tukea, jolloin mahdollisuutena on tuettu asuminen Huoltsikan toimiston läheisyydessä. (Lamminaho 2017.)

4.2 Kirjallisuuskatsaus

Ennen tutkimuksen aloittamista tulee pohtia, mikä menetelmä vastaisi parhaiten tutkimusongelmaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 120). Tämän opinnäytetyön toteutusmuodoksi valikoitui kirjallisuuskatsaus, sillä kirjallisuuskatsauksen katsottiin vastaavan parhaiten tutkimuskysymykseen. Alaikäisten yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumista on tutkittu aikaisemmin opinnäytetöissä esimerkiksi haastatteleamalla yksin tulleita turvapaikanhakijoita ja heidän kanssaan työskenteleviä ammattilaisia (ks. Kaukiainen 2016; Lundberg 2016), mutta aihetta ei ole tutkittu Suomessa viime aikoina kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsauksen avulla saadaan kattava ja laaja-alainen kuvaus halutusta ilmiöstä (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 7). Kirjallisuuskatsauksen avulla haluttiin luoda kokonaisvaltainen kuvaus ilmiöstä, joka on tällä hetkellä ajankohtainen Suomessa.

Kirjallisuuskatsaus etenee vaiheittain sisältäen tutkimusongelman ja tutkimuskysymyksen määrittelyn, tiedonhaun, aineiston kriittisen arvioinnin, synteesin saadusta aineistosta sekä raportoinnin tuloksista. Kirjallisuuskatsauksen yksi tärkeimmistä vaiheista on tutkimusongelman, tutkimuskysymyksen ja tutkimuksen tarkoituksen määrittäminen. Tähän vaiheeseen kuuluu myös aiheen rajaaminen, joka on oleellista tutkimuksen onnistumisen kannalta. Liian laajalla tutkimuskysymyksellä aineistoja löytyy liikaa, eikä tutkija pysty käsittelemään kaikkia löytyneitä aineistoja. Vastakohtana on liian suppea tutkimuskysymys, joka ei tuota aineistoja riittävästi tai ollenkaan. (Stolt ym. 2016, 23-24.) Tässä opinnäytetyössä tutkimusongelma nousi työelämästä. Tutkimusongelma tarkentui valitsemalla spesifi kohderyhmä, yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat. Aihe-aluetta rajattiin kotoutumisen haasteisiin, sillä kotoutuminen ilmiönä on laaja-alainen. Tutkimusongelman- ja kysymyksen tarkentamisen yhteydessä määriteltiin myös keskeisimmät käsitteet aiheen kannalta.

Kirjallisuuskatsausta tehdessä tulee valita, onko kirjallisuuskatsaus kuvaileva (narrative literature review), systemaattinen (systematic review), määrällinen meta-analyysi vai laadullinen metasynteesi. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on koota yhteen aikaisempien tutkimuksien tuloksia. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tiedonhaku on väljempää, jonka vuoksi myös aineistot ovat laajempia. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen pohjalta saadaan kattavasti ajankohtaista tutkimustietoa.

(Salminen 2011, 6-7.) Tässä opinnäytetyössä menetelmänä oli kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus, sillä sen arvioitiin tuottavan laaja-alaisesti uutta tietoa valitusta ilmiöstä.

4.3 Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tiedonhakuprosessi

Tutkimuskysymyksen muodostamisen jälkeen tietoa lähdettiin hakemaan keskeisten käsitteiden avulla. Ennen tiedonhakuja keskeiset käsitteet, hakusanat ja hakulausekkeet tulisi olla selkeästi määriteltyinä (Niela-Vilen & Hamari 2016, 25-26). Alustavassa tiedonhaussa hakusanoja testattiin ja muokattiin useaan otteeseen. Alustavassa tiedonhaussa käytettiin useita erilaisia hakusanoja, jotta hahmotettiin, millaisilla hakusanoilla aineistoa kannattaisi hakea (Lehtiö & Johansson 2016, 36). Hakuja tehtiin useissa tietokannoissa, jotta tutkimuksen aihealue hahmotettaisiin kokonaisvaltaisesti. Lopulliseen tiedonhakuun valikoitui hakusanat, joilla saatiin parhaiten tutkimuskysymykseen vastaavia aineistoja. Hakusanoja jouduttiin muotoilemaan useaan otteeseen, jotta saatiin sopivia hakutuloksia. Tietokannat, joita kirjallisuuskatsauksen tiedonhaussa käytettiin, olivat Academic Search Elite, Cinahl Plus Full Text ja Elektra, lisäksi Google Scholarissa tehtiin manuaalinen tiedonhaku. Alustavassa tiedonhaussa suomalaisista tietokannoista (Arto, Melinda) löytyi niukasti materiaalia, joten lopullisessa tiedonhaussa keskityttiin kansainvälisiin tietokantoihin.

Suomenkielisiä hakusanoja olivat yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat sekä kotoutuminen. Englanninkielisiä hakusanoja olivat unaccompanied minors ja unaccompanied minors/children seeking asylum, sekä integration. Tietokannoissa käytettiin sanan katkaisua sekä AND ja OR operaattoreita. Hakusanoista muodostettiin erilaisia yhdistelmiä, jotta aineistoa saatiin mahdollisimman monipuolisesti.

Hyvin mietityistä hakusanoista- ja lausekkeista huolimatta hakutuloksissa saattaa olla paljon tutkimuksia, jotka eivät vastaa tutkimuskysymykseen. Sisäänotto- ja poissulkukriteereillä karsitaan ja rajataan epäoleellisia aineistoja pois. (Niela-Vilen & Hamari 2016, 27.) Tiedonhaun yhteydessä määriteltiin sisäänotto- ja poissulkukriteerit, koska valituilla hakusanoilla tuli suuri määrä hakutuloksia. Sisäänotto- ja poissulkukriteereillä pyrittiin vaikuttamaan myös tulosten luotettavuuteen. Mukaan otettiin ainoastaan julkaisuja, jotka on julkaistu viimeisen kymmenen vuoden sisällä, jotta tieto olisi

ajantasaista. Mukaan otetut aineistot olivat tieteellisiä artikkeleita tai julkaisuja, eikä esimerkiksi opinnäytetöitä tai pro graduja käytetty aineistona. Mukaan otettiin ainoastaan Euroopassa julkaistuja artikkeleita, jotta aineistoja ei tulisi liikaa. Rajauksen avulla haluttiin kuvata ilmiötä nimenomaan Euroopan alueella. Taulukossa 1 kuvaan tämän opinnäytetyön sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Taulukko 1 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> • Vastaa tutkimuskysymykseen • Julkaistu välillä v.2008-2018 • Kokonainen teksti saatavilla • Kielenä englanti tai suomi • Tieteellinen artikkeli/julkaisu/väitöskirja • Valitaan tiivistelmän perusteella • Eurooppalainen tutkimus/julkaisu • Saatavilla ilman maksua 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei vastaa tutkimuskysymykseen • Julkaistu ennen v. 2008 • Vain osa artikkelista saatavilla • Kielenä jokin muu kuin englanti tai suomi • Opinnäytetyö tai pro-gradu • Suljetaan pois tiivistelmän perusteella • Julkaistu muualla kuin Euroopassa • Maksullinen

Artikkelit valittiin mukaan ensin otsikon ja sen jälkeen tiivistelmän perusteella. Lopulliseen analyysiin aineistot otettiin mukaan koko tekstin lukemisen jälkeen. Tietokannoissa suoritettun tiedonhaun jälkeen aineistoa haettiin vielä Google Scholarista. Hakulausekkeita Google Scholarissa olivat ”unaccompanied minors integration”, ”unaccompanied minors”, sekä ”yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat”. Hakutulokset rajattiin viimeiseen kymmenen vuoteen. Google Scholarissa hakutuloksia tuli valtava määrä, mutta oleellisimmat artikkelit olivat hakutuloksissa ensimmäisinä. Artikkeleista valittiin esitarkasteluun sellaiset artikkelit, jotka olivat saatavilla elektronisessa muodossa. Academic Search Elitestä analyysiin valikoitui kaksi artikkelia, Cinahl Plus Full Textistä valittiin neljä artikkelia, Elektrasta ei valittu yhtään artikkelia ja Google Scholarista mukaan valikoitui yksi artikkeli. Yhteensä analyysiin valittuja artikkeleita oli siis seitsemän kappaletta. Taulukossa 2 on kuvattu tiedonhaussa käytetyt tietokannat, hakusanat sekä hakutulokset. Taulukossa 2 kerrotaan myös, kuinka monta artikkelia eri tietokannoista valittiin lopulliseen analyysiin. Liitteessä 1 on koottuna

aineistoksi valitut artikkelit. Liitteessä 1 kerrotaan oleelliset asiat artikkeleista ja pohditaan artikkelien luotettavuutta.

Taulukko 2 Kuvaus tiedonhausta

Tietokanta	Hakusanat	Otsikon perusteella	Abstraktin perusteella	Koko tekstin perusteella
Academic Search Elite	unaccompanied minors OR unaccompanied children seeking asylum AND integra* <i>v.2008-2018, full text, English= 4 viitettä</i>	4 artikkelia	3 artikkelia	2 artikkelia
Cinahl Plus Fulltext	unaccompanied minors or unaccompanied children seeking asylum, <i>v.2008-2018, peer-reviewed, research article, full text. = 13 viitettä</i> unaccompanied minors OR unaccompanied children seeking asylum AND integra* <i>v.2008-2018, fulltext= 0 viitettä</i>	7 artikkelia	5 artikkelia	4 artikkelia
Elektra	yksin tulleet turvapaikanhakijat=0 turvapaikanhakijat= 13	0 artikkelia	0 artikkelia	0 artikkelia
Google Scholar	unaccompanied minors integration= 24300	6 artikkelia	3 artikkelia	1 artikkeli
				Yhteensä 7 artikkelia analyysiin

4.4 Aineiston arviointi ja analysointi

Tiedonhaun jälkeen aineiston arviointi on tärkeä osa kirjallisuuskatsausta. Aineistojen arvioinnissa pyritään tarkastelemaan aineistojen luotettavuutta. (Niela-Vilen & Hamari 2016, 28.) Artikkelin luotettavuutta lisää vertaisarviointi, eli puolueettomat asiantuntijat ovat arvioineet artikkelin sisällön, menetelmät ja rakenteen ennen julkaisua. Tieteellisen artikkelin tulee myös noudattaa tiettyjä käytänteitä artikkelin ulko- muotoon ja rakenteeseen liittyen. Tieteellisessä artikkelissa kirjoittajan asema on mainittu ja lähdeviitteet on merkattu asianmukaisesti. (Tiedonlähteiden laadun arviointi 2017.)

Saadusta aineistosta voidaan lähteä tekemään analyysia esimerkiksi luokittelun, teemoittelun tai tyypittelyn avulla. Luokittelussa tuodaan ilmi, kuinka monta kertaa kyseinen luokka esiintyy aineistossa, kun taas teemoittelussa pyritään kertomaan, mitä kyseisestä teemasta on sanottu. Tyypittelyssä pyritään löytämään teemoista yhteneväisyyksiä ja löydetyistä yhteneväisyyksistä pyritään muodostamaan yleistys. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105-107.) Teema-analyysissa aineistosta pyritään löytämään keskeisiä aiheita sekä merkityksiä. Teema-analyysin avulla saadaan vastaus tutkimuskysymykseen, tosin usein tutkimuskysymys voi tarkentua vasta aineiston analyysin vaiheessa. Teema-analyysi koostuu kuudesta vaiheesta, joita ovat: 1.) Aineistoon tutustuminen, 2.) Koodien muodostaminen aineistosta, 3.) Teemojen etsiminen, 4.) Teemojen arvioiminen, 5.) Teemojen määrittelemine ja nimeäminen 6.) Raportin tuottaminen. Eri teemojen tulee muodostaa yhtenevä kokonaisuus kerätystä aineistosta ja teemojen tulee linkittyä toisiinsa. (Braun & Clarke 2012, 57-69.) Tässä opin- näytetyössä kirjallisuuskatsauksen aineistoa analysoitiin teoriaohjaavasti teema- analyysilla. Teoriaohjaavassa analyysissa aikaisempi tieto tai teoria ohjaa analyysia, mutta analyysiyksiköt valitaan aineistosta ja tutkimusprosessissa pyritään yhdistämään teoriaa sekä aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108-111.)

Tutkimuksen alussa määritellyt käsitteet (*yksin tullut alaikäinen turvapaikanhakija sekä kotoutuminen*) antoivat raamit tiedonhauille, aineiston analyysille ja koko prosessin etenemiselle. Aluksi kerätty aineisto luettiin useaan otteeseen, jotta aineiston kokonaiskuva hahmotettiin. Lukemisen yhteydessä aineistoista tehtiin muistiinpanoja. Tämän jälkeen aineistosta pyrittiin nostamaan keskeisiä käsitteitä, sekä useasti

ilmaantuvia teemoja. Käsitteiden avulla aineistoa koodattiin, jotta aineistosta saataisiin esille tiivistetysti tärkeimmät aiheet (Braun & Clarke 2012, 61). Aineistosta pyrittiin hahmottelemaan tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset teemat. Teemojen hahmottelussa tutkimuskysymys ohjasi teemojen muodostamista (Kangasniemi & Pölkki 2016, 87). Löytyneiden teemojen tulisi vastata tutkimuskysymykseen (Braun & Clarke 2012, 67). Aineistosta nousseet teemat järjestettiin loogiseksi kokonaisuudeksi, jonka jälkeen keskeiset tulokset raportoitiin. Aineiston analyysissä tutkimustulokset teemoiteltiin kolmeen pääteemaan, jotka olivat mielenterveyden haasteet, sosiaalinen verkosto ja kotoutumisstressi. Kaikki nostetut teemat vastasivat tutkimuskysymykseen. Hyvin muodostetut teemat ovat toimivat yksittäin, mutta teemat muodostavat myös yhteneväisen kokonaisuuden (Braun & Clarke 2012, 65). Pääteemat jaoteltiin edelleen yksityiskohtaisempiin alateemoihin. Kaikki löytyneet teemat olivat yhteydessä toisiinsa, mutta päällekkäisyyttä pyrittiin välttämään (Braun & Clarke 2012, 66). Taulukossa 3 kuvaan aineistosta nousseita teemoja.

Taulukko 3 Aineiston teemat

YLÄTEEMA	PÄÄTEEMA	ALATEEMA
KOTOUTUMISEEN LIITTYVÄT HAASTEET	MIELENTERVEYS	-Koetut traumat -Masennus -Post-traumaattinen oireyhtymä
	KOTOUTUMISSTRESSI	-Päivittäiset haasteet -Kulttuurierot, syrjintä, oman kulttuurin säilyttäminen -Turvapaikkaprosessi
	SOSIAALINEN VERKOSTO	-Sosiaalisen tuen puuttuminen -Ammattilaisten verkosto -Epätietoisuus perheen tilanteesta

5 Tulokset

5.1 Mielensterveys

Norjassa ja Belgiassa tehtyjen tutkimuksien mukaan päivittäiset haasteet ja stressitekijät sekä sotaan liittyvät traumaattiset kokemukset ja niiden määrä olivat yhteydessä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden masennukseen, ahdistuneisuuteen sekä posttraumaattiseen stressioireyhtymään (Keles, Friborg, Idsoe, Sirin, & Oppedal 2016, 305-309; Vervliet, Lammertyn, Broekart, & Derluyn 2014, 340.) Yleisiä päivittäisiä haasteita olivat taloudelliset ongelmat, konfliktit ihmissuhteissa, huolet läheisistä ihmisistä, esimerkiksi läheisen sairaus, sekä suoritukseen liittyvät haasteet esimerkiksi koulussa tai töissä. Päivittäiset haasteet vaikuttivat yksilöllisesti masennuksen oireisiin. Kaikista selkein masennuksen aiheuttaja oli kuitenkin ennen maahanmuuttoa koetut traumaattiset kokemukset. (Keles ym. 2016, 305-309.)

Myös Britanniassa tehdyssä haastattelututkimuksessa toistuvat samat tulokset. Tutkimuksessa saatujen tuloksien mukaan ennen maahanmuuttoa koetut traumaattiset tapahtumat korreloivat tunne- ja käytöshäiriöiden, sekä masennuksen ja ahdistuneisuuden kanssa yksintulleilla alaikäisillä turvapaikanhakijoilla. Tutkimuksessa havaittiin myös, että pidempään Britanniassa oleskelleiden yksintulleiden turvapaikanhakijoiden keskuudessa oli enemmän käytöshäiriöitä. Käytöshäiriöiden taustalla saattoi olla turvapaikkaprosessiin liittyvä epävarmuus, sekä pelko siitä, että joutuu palaute-tuksi kotimaahan. Käytöshäiriöitä saattoi lisätä myös tunne siitä, että omaan elämään ja tulevaisuuteen ei pystytä vaikuttamaan turvapaikkaprosessin kontekstissa. (Bronstein & Montgomery 2013, 290-291.)

Kotimaassa koettuja traumaattisia tapahtumia olivat esimerkiksi väkivalta ja sodan tai aseellisen konfliktin todistaminen. Pakomatkan aikana koettuja vaikeita kokemuksia olivat esimerkiksi salamatkustaminen, pidätetyksi joutuminen, seksuaalinen hyväksikäyttö ja nukkuminen kadulla. (Vervliet ym. 2014, 342-349.) Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan suuri osa Afganistanilaisista alaikäisenä yksintulleista turvapaikanhakijoista oli joutunut kokemaan traumaattisia tapahtumia pakomatallaan kotimaasta, salakuljettajiin turvautuminen oli erittäin yleistä. Muita pakomatalla koettuja traumaattisia tapahtumia olivat esimerkiksi ystävän kuoleman todistaminen tai

väkivallan kohteeksi joutuminen salakuljettajien tai virkavallan toimesta. Pakomat-
kalla jouduttiin usein elämään haastavissa elinolosuhteissa ilman saniteettitiloja ja
kunnollista nukkumapaikkaa. (Bronstein & Montgomery 2013, 286.)

Salamatkustamiseen saattoi liittyä myös muita ihmiskaupan piirteitä. Ihmiskaupan
uhreiksi joutuneet yksintulleet turvapaikanhakijalapset olivat kokeneet väkivaltaa ja
erilaisia hyväksikäytön muotoja toistuvasti. Naispuoliset yksintulleet turvapaikanhaki-
jat olivat Skotlannissa tehdyn tutkimuksen mukaan todennäköisempiä ihmiskaupan
uhreja. Turvapaikanhakijalapset eivät aina ymmärtäneet tulleen hyväksikäytetyksi,
sillä lapset kokivat hyötyvänsä ihmiskaupiaista pääsemällä pakoon kotimaasta.
(Rigby 2011, 324-331.)

Kulttuuriset tekijät vaikuttivat siihen, miten ihmiskaupan uhreiksi joutuneet turvapai-
kanhakijalapset suhtautuivat hyväksikäyttöön, uhrina olemiseen, kuntoutukseen ja
tuen vastaanottamiseen. Salakuljettajia käyttäneet turvapaikanhakijalapset toivat
haasteita myös ammattilaisille, jotka työskentelivät turvapaikanhakijalapsien kanssa.
Kielimuuri sekä erot käyttäytymissäännöissä vaikeuttivat ammattilaisten ja turvapai-
kanhakijalapsien kommunikointia ja yhteistyötä. Ammattilaisten työskentelyä häiritsi
myös tietämättömyys ihmiskaupasta ja siitä, minkälainen vaikutus turvapaikanhaki-
lapsen kokemilla asioilla oli kokonaisvaltaisesti. Ihmiskaupan uhreiksi joutuneiden
lapsien oli vaikea luoda luottamussuhdetta ammattilaisiin. Luottamuksen rakentami-
seen vaikutti lapsien kokemat traumaattiset tapahtumat, jonka vuoksi lapset saattoi-
vat pelätä ammattilaisia. Ammattilaisten rooli ei ollut aina selkeä lapsille, minkä
vuoksi omista asioista ei uskallettu avautua, taustalla saattoi olla myös pelko maasta
karkottamisesta. Yksintulleet turvapaikanhakijat saattoivat pitää salakuljettajiin yh-
teyttä uudessa maassa ”vääristyneen” uskollisuuden vuoksi tai siitä syystä, että sala-
kuljettajia voitaisiin tarvita myöhemmin, jos turvapaikkahakemus olisi kielteinen.
(Rigby 2011, 324-336.)

Vervlietin ja muiden (2014, 338-340) mukaan ensimmäiset 18 kuukautta uudessa
maassa ovat kriittisiä yksintulleen turvapaikanhakijan mielenterveyden kannalta,
koska he käyvät läpi kaksi tärkeää elämän muutosvaihetta: muutoksen nuoresta ai-
kuiseksi sekä maahanmuuttajana/pakolaisena siirtymävaiheen, jossa asetutaan
maasta toiseen. Belgiassa tehdyn tutkimuksen mukaan mielenterveysongelmat olivat

yksintulleilla turvapaikanhakijoilla pitkäaikaisia, eikä uudessa maassa vietetty pidempi aika ollut yhteydessä mielenterveyden muutoksiin. Muutokset mielenterveydessä tapahtuivat vasta elämän myöhäisemmissä vaiheissa. (Vervliet ym. 2014, 338-340.)

Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan suuri osa alaikäisenä yksintulleista turvapaikanhakijoista kärsi mielenterveyden ongelmista, kuten masennuksesta ja posttraumaattisesta stressioireyhtymästä (PTSD). Masennuksesta kärsivät nuoret hakeutuivat todennäköisemmin hoitoon, kuin PTSD:stä kärsivät. Yksi syy tähän saattoi olla se, että masennuksen oireet, kuten itkuisuus, tulivat paremmin esille nuorien kanssa työskenteleville henkilöille, kun taas PTSD:n oireet eivät välttämättä näkyneet ulkopuolisille yhtä helposti. (Sanchez-Cao, Kramer & Hodes 2012, 656-657.) Psykologiseen traumaan liittyviä posttraumaattisia oireita olivat esimerkiksi alakuloinen mieliala, häpeän tunteet, itsensä vahingoittaminen, itsetuhoiset ajatukset sekä uniongelmat (Rigby 2011, 330.)

Hoitoon hakeutumiseen vaikutti myös se, että PTSD:stä kärsinyt yksintullut turvapaikanhakija saattoi ajatella, että oireet ovat välttämätön seuraus koetuista tapahtumista, eikä puhumisella pystytä lievittämään oireita. Yksintulleet turvapaikanhakijat eivät välttämättä halunneet puhua kokemuksistaan, koska heidän oikeudellinen asemansa ja tulevaisuus olivat turvapaikkaprosessista johtuen epävarmalla pohjalla. Syynä vähäiseen mielenterveyspalveluiden hakeutumiseen saattoi olla myös se, että turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevät sosiaalityöntekijät eivät tienneet kenen puoleen kääntyä mielenterveysasioissa. Myös ennakkoluulot palveluiden piiriin pääsemisen vaikeudesta saattoivat vähentää palveluihin hakeutumista. (Sanchez-Cao ym. 2012, 656-657.)

Maassa vietetty pidempi aika viittasi siihen, että mielenterveyspalveluiden piiriin hakeuduttiin enemmän. Tähän saattoi olla syynä se, että yksintullut turvapaikanhakija oli oppinut kielen ja pystyi siten kommunikoimaan paremmin mielenterveyden ammattilaisten kanssa. Toisena syynä katsottiin olevan vakaampi elämäntilanne, jossa maassa pysyminen oli varmemmalla pohjalla. Kun oleskelulupa oli myönnetty määrittellyksi ajaksi, myös tunneperäisten ongelmien käsitteleminen oli helpompaa. Yksintullut turvapaikanhakija oli myös paremmin tietoinen saatavilla olevista palveluista, mikä saattoi vaikuttaa hoitoon hakeutumiseen. Palveluiden piiriin hakeutumiseen

vaikutti edellä mainittujen lisäksi omat selviytymisstrategiat sekä yksilöllinen kulttuurinen tausta, esimerkiksi se, miten mielenterveyden häiriöihin suhtauduttiin omassa kulttuurissa ja minkälainen asenneilmapiiri hoitoon hakeutumiseen liittyi. (Sanchez-Cao ym. 2012, 656-657.)

5.2 Kotoutumisstressi

Norjassa tehdyn kyselytutkimuksen mukaan alaikäisenä yksintulleet turvapaikanhakijat kokivat kotoutumisesta aiheutuvaa stressiä. Kotoutumiseen liittyviä stressin aiheita olivat omaan etniseen identiteettiin liittyvät tekijät, tasapainottelu oman ja uuden kulttuurin välillä, uuden kulttuurin ymmärtämisen vaikeudet sekä rasismi. Haasteelliseksi koettiin esimerkiksi omien kulttuuristen koodien ja käyttäytymisen toteuttaminen uudessa maassa. Uuden maan käyttäytymisen normeja ei aina ymmärretty, mikä aiheutti stressiä. Uudessa asuinmaassa hämmennystä saattoi aiheuttaa myös länsimaiden erilaiset sukupuoliroolit, sillä turvapaikanhakijat olivat usein tottuneet perinteisimpiin sukupuolirooleihin, jossa mies toimii elättäjänä, kun taas nainen hoitaa perheen ja kodin. Stressiä aiheutti myös se, kun ei tiedetty tulisiko käyttäytyä samalla tavalla kuin kantaväestön nuoriso. Yksintulleet turvapaikanhakijat olivat kohdanneet kritiikkiä länsimaalaisen elämäntyylin omaksumisesta oman etnisen yhteisönsä jäseniltä. (Keles, ym. 2016, 302-310.)

Belgiassa tehdyn tutkimuksen mukaan päivittäiset stressinaiheet olivat yhteydessä mielenterveyden ongelmiin. Päivittäisiä stressitekijöitä olivat ongelmat ihmissuhteissa, asumisessa, vaatetuksessa, lääkityksessä sekä terveydessä. Myös syrjinnän koettiin olevan merkittävä stressin aiheuttaja. Muita stressin aiheita olivat yksintulleen turvapaikanhakijan yksilölliseen tilanteeseen liittyvät tekijät, esimerkiksi epävarmuus perheen tilanteesta, iänmääritys prosessiin liittyvä huoli, pelko kodittomaksi joutumisesta sekä huoli oleskeluluvan saamisesta. Päivittäisten stressinaiheiden lisääntyminen oli yhteydessä uudessa maassa vietettyyn pidempään aikaan, mihin saattoi vaikuttaa se, että haastateltavat pystyivät puhumaan helpommin stressinaiheista, kun maassa oli oleskeltu pidempään. (Vervliet ym. 2014, 340-341.)

5.3 Sosiaalinen verkosto

Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden sosiaaliseen hyvinvointiin vaikutti sosiaalisen verkoston puute sekä ero vanhemmista (Mels, Derluyn & Broekaert 2008, 756). Norjassa tehdyn tutkimuksen mukaan yksin tulleet turvapaikanhakijat, jotka olivat yhteydessä muualla olevaan perheeseen, kokivat vähemmän masennusta (Oppedal & Idsoe 2015, 207). Vanhemmista erossa oleminen koettiin haastavaksi, sillä vanhemmilta oli saatu aikaisemmin henkistä sekä käytännöllistä apua. Suurin osa yksintulleista turvapaikanhakijoista piti tärkeänä yhteydenpitoa kotimaassa oleviin perheenjäseniin. (Mels ym. 2008, 756-760.)

Sosiaalinen tuki oli yhteydessä maahanmuuton jälkeiseen psykologiseen sopeutumiseen, sosiaalisen tuen merkitys korostui ensimmäisinä kuukausina uudessa maassa. Kulttuurinen tietämys helpotti uusien pysyvien ihmissuhteiden luomista. Ihmissuhteet saman etnisen taustan omaavien henkilöiden kanssa antoivat mahdollisuuden samaistumiseen yhteneväisen historian ja kokemusten kannalta, sekä mahdollisuuden oman kulttuurin säilyttämiseen. (Oppedal & Idsoe 2015, 204-205; Mels ym. 2008, 761.) Sopeutuminen uuteen kulttuuriin antoi voimavaroja yksintulleelle turvapaikanhakijalle ja sitä kautta kulttuurinen tietämys vahvistui. Tutkimuksen mukaan kulttuurinen tietämys oli suoraan yhteydessä vähäisempään masennukseen ja epäsuorasti koetun syrjinnän kannalta, sillä kulttuuriin liittyvien tapojen ymmärtäminen vähensi syrjinnän kokemuksia. (Oppedal & Idsoe 2015, 208.)

Belgiassa tehdyn tutkimuksen mukaan yksintulleet turvapaikanhakijat kokivat tärkeimmiksi sosiaalisen tuen muodoiksi vastaanottokeskuksien työntekijät, sekä vastaanottokeskuksen asukkaat, joilla oli samanlainen etninen tausta. Yksintulleet turvapaikanhakijat saivat vastaanottokeskuksen työntekijöiltä henkistä tukea, tiedollista tukea sekä apua käytännön ongelmiin. Yksintulleet turvapaikanhakijat kokivat, että vastaanottokeskuksien työntekijät olivat ainoat henkilöt, joilta saatiin henkistä tukea. Turvapaikanhakijalapsset kokivat, että vastaanottokeskuksen työntekijät olivat heille läheisiä ja tärkeitä ihmisiä. Läheisyyden vuoksi vastaanottokeskuksien työntekijöillä oli tärkeä rooli yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveyden tarkkailussa. (Mels ym. 2008, 759-761.)

Yleisin vapaa-ajan harrastus yksintulleilla turvapaikanhakijoilla oli ajan vietto samanlaisen etnisen taustan omaavien kavereiden kanssa. Kaverisuhteita arvostettiin, mutta kavereiden kanssa ei koettu voivan puhua henkilökohtaisista asioista. Osa yksintulleista turvapaikanhakijoista ei halunnut olla missään tekemisissä oman etnisen yhteisön jäsenien kanssa. (Mels ym. 2008, 756-760.)

Myös kouluympäristö koettiin tärkeäksi sosiaalisen tuen muodoksi. Opiskelun koettiin vievän ajatuksia muualle ja opiskelukavereilta saatu tuki koettiin virkistävänä. Yksintulleet turvapaikanhakijat kokivat, että koulussa ei kuitenkaan tutustunut belgialaisiin ikätovereihin, sillä luokka koostui samoista henkilöistä, jotka asuivat vastaanotokeskuksissa. Myöskään luokkien ulkopuolella ei tutustuttu belgialaisiin ikätovereihin, sillä sosiaalisen kontaktin ottaminen koettiin vaikeaksi. Yksintulleet turvapaikanhakijat olivat myös kohdanneet rasismia koulussa, mikä teki kontaktin ottamisen belgialaisiin vaikeammaksi. Vaikka yksintulleet turvapaikanhakijat näkivät paljon vaivaa saadakseen sosiaalisia suhteita kantaväestön kanssa, heidän sosiaalinen status oli esteenä ystävyysuhteille kantaväestön kanssa. Sosiaalinen hylkääminen saattoi olla yksi ahdistuksen aiheuttaja. Useimmat yksintulleista turvapaikanhakijoista ilmaisivat halunsa tutustua kantaväestön edustajiin, mutta kulttuuristen esteiden vuoksi vain harvalla oli ystäviä kantaväestöstä. (Mels ym. 2008, 759-761.)

Norjassa tehdyn tutkimuksen mukaan yksintulleet turvapaikanhakijat olivat luoneet ystävyysuhteita myös kantaväestön kanssa. Suhteiden luominen kantaväestöön oli yhteydessä Norjassa vietettyyn pidempään aikaan sekä yksilöllisiin tekijöihin. Uuden kielen oppiminen saattoi olla yksi tekijä taustalla siihen, että kantaväestön ikätovereihin tutustuttiin vasta myöhemmässä vaiheessa. Kantaväestöön tutustumiseen vaikutti myös se, että turvapaikanhakijat opiskelivat erillisissä luokissa. Yleisemmällä tasolla yksin tulleiden turvapaikanhakijoiden ja kantaväestön suhteita saattoi vaikeuttaa kantaväestön ennakkoluulot turvapaikanhakijoita kohtaan. (Oppedal & Idsoe 2015, 204-205.)

6 Pohdinta

6.1 Johtopäätökset

Alaikäisenä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumiseen liittyy monia haasteita, jotka tulisi huomioida vastaanottovaiheessa sekä myöhemmässä vaiheessa toteutettavissa kotouttamistoimissa. Merkittävimpiä haasteita olivat mielenterveyden haasteet, kotoutumiseen liittyvä stressi sekä sosiaalisen verkoston puutteet (Keles ym. 2016, 305-309; Vervliet ym. 2014, 340; Mels ym. 2008, 756). Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumisvaiheeseen liittyy myös ikään kuuluvat normaalit kehityshaasteet (Nurmi ym. 2014, 142-163). Kaikki edellä mainitut haasteet linkittyvät toisiinsa ja jotta voitaisiin ymmärtää yksintulleiden turvapaikanhakijan tilannetta kokonaisvaltaisesti, olisi ratkaisevan tärkeää hahmottaa ilmiön moniulotteisuus.

Tämänhetkiset elämän olosuhteet ovat yhteydessä yksintulleiden alaikäisen mielenterveyteen. Päivittäisten haasteiden ja stressitekijöiden ymmärtäminen sekä huomiointi on tärkeää, kun yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveyttä pyritään ymmärtämään. (Keles ym. 2016, 310-313.) Tulokset viittaavat siihen, että yhteiskunnan tulisi pyrkiä vähentämään kotoutumiseen liittyviä stressinaiheita, esimerkiksi syrjintään pitäisi pyrkiä puuttumaan yhteiskunnan tasolla. Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveyttä tarkastellessa tulisi myös huomioida erilaiset kulttuuriset käsitykset mielenterveyden ongelmiin liittyen (Keles ym. 2016, 310-313).

Tulokset viittaavat siihen, että yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kokemat päivittäiset stressinaiheet ovat suoraan yhteydessä vastaanotto- ja huolenpitojärjestelmään, mikä taas linkittyy heidän mielenterveyteensä. Vastaanottovaiheessa kotoutumista haittaa se, että integroitumiseen ei juuri panosteta ennen oleskeluluvan saamista. Oleskeluluvan saamisen jälkeen kotoutumista hidastaa maahanmuuttopalveluiden järjestämiseen liittyvät hallinnolliset tekijät, jonka vuoksi yksintullut turvapaikanhakija saattaa joutua muuttamaan paikkakunnalta, jonne on jo asetettu. (Vervliet 2014, 343-344; Mels ym. 2008, 761; Björklund 2015, 60-62.) Väliaikaisten oleskelulupien vuoksi yksintulleet turvapaikanhakijat ovat ristiriitaisessa tilanteessa, jossa pitäisi samanaikaisesti kotoutua yhteiskuntaan, vaikka maassa pysymisestä ei ole mitään takeita (Derluyn & Broekaert 2008, 327).

Vaikka yksintulleita turvapaikanhakijoita yhdistää traumaattiset kokemukset, sekä erillään olo vanhemmista, tulisi kuitenkin huomioida, että ryhmä ei ole homogeeninen, vaan jokaisella on erilaiset taustat. Turvapaikanhakijoilla voi olla erilainen sosio-ekonominen ja kulttuurinen tausta, mikä voi vaikuttaa siihen, miten yksintullut turvapaikanhakija selviytyy päivittäisistä haasteista. (Keles ym. 2016, 310-313.) Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden ja muiden ammattilaisten tulisi olla tietoisia yksintulleiden turvapaikanhakijoiden suuremmasta riskistä kärsiä mielenterveyden ongelmista ja sitä kautta ohjata heitä sopivien palveluiden pariin (Sanchez-Cao ym. 2012, 657). Yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveyden haasteisiin tulisi vastata riittäväillä mielenterveyden palveluilla. Vaikka yksintulleilla turvapaikanhakijoilla on kohonnut riski sairastua mielenterveyden häiriöihin, tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota yksilöllisiin eroihin mielenterveyden kehityksessä. Suuri osa yksintulleista turvapaikanhakijoista ei kärsi mielenterveyden häiriöistä. (Vervliet ym. 2014, 343-344.)

Sosiaalisella tuella on merkittävä vaikutus onnistuneeseen kotoutumiseen, mielenterveyteen sekä psykologiseen sopeutumiseen yksintulleiden turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Vaikka yksintulleet turvapaikanhakijat olivat fyysisesti erossa vanhemmistaan, yhteydenpito perheeseen koettiin tärkeänä voimavarana. (Oppedal & Idsoe 2015, 204-209.) Myös Nurmi ja muut (2014, 142-163) korostivat perheen antaman henkisen tuen merkitystä nuoren elämässä. Yksintulleen turvapaikanhakijan henkisen hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että toisessa maassa oleva perhe pystyttäisiin paikantamaan. Uudessa maassa tulisi myös luoda uusia tukea antavia ihmissuhteita. (Oppedal & Idsoe 2015, 204-209.) Kantaväestöä tulisi kannustaa luomaan ihmissuhteita yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kanssa, jotta turvapaikanhakijoilla olisi enemmän sosiaalisen tuen muotoja ja jotta kulttuurinen tietämys vahvistuisi vastavuoroisesti (Mels ym. 2008, 761; Oppedal & Idsoe 2015, 208). Tulokset viittaavat siihen, että maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtaamiseen tulisi tarjota enemmän mahdollisuuksia. Maahanmuuttajatyössä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kulttuurista tietämystä voitaisiin edistää siten, että kulttuurieroista ja käyttäytymissään-
nöistä annettaisiin enemmän tietoa. Jatkotutkimuksena ehdotan tutkimusta yksintulleiden turvapaikanhakijoiden selviytymismekanismeista haastavissa elämänvaiheissa.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Lähtökohtana luotettavalle opinnäytetyölle toimii hyvän tieteellisen käytännön periaatteet. Opinnäytetyö tulisi tehdä huolellisesti, tarkasti ja rehellisesti, luotettavuuteen kuuluu oleellisesti myös toimintatapojen avoimuus sekä läpinäkyvyys. Lähteiden käytössä tulisi kunnioittaa muiden tutkijoiden tekemää työtä ja lähteisiin tulisi viitata opinnäytetyössä asianmukaisesti. Lähteitä tulisi arvioida kriittisesti ja opinnäytetyön raportoinnissa tulisi noudattaa asianmukaista raportointiohjetta. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 6.) Tässä opinnäytetyössä pyrittiin kuvaamaan tutkimuksen eri vaiheet mahdollisimman selkeästi ja raportoinnissa noudatettiin Jyväskylän Ammatti- korkeakoulun raportointiohjetta.

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta lisää toistettavuus, eli tiedonhaku on toistettavissa ja hakutulokset ovat samat tutkijasta riippumatta (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 7.) Tässä opinnäytetyössä käytetyt hakusanat sekä tutkimuksessa käytetyt tietokannat on esitetty selkeästi, jotta kirjallisuuskatsaus on tarvittaessa mahdollista toistaa. Luotettavuutta pyrittiin lisäämään myös taulukoimalla kirjallisuuskatsauksessa käytetyt artikkelit (Kangasniemi & Pölkki 2016, 83). Taulukossa arvioitiin artikkelien luotettavuutta sekä kerrottiin artikkeleiden/tutkimuksien tutkimusmenetelmät sekä keskeisimmät tulokset. Tässä opinnäytetyössä artikkelien luotettavuutta arvioitiin vain yhden henkilön toimesta, mikä saattoi vaikuttaa luotettavuuteen (Lementti & Ylönen 2016, 75).

Koko opinnäytetyön prosessin ajan tulisi pyrkiä objektiivisuuteen sekä menetelmän valitsemisessa, että lähteiden käytössä. Tutkimusongelma- ja kysymys tulisi pyrkiä muodostamaan neutraaleista lähtökohdista, eikä ennako-oletukset saisi vaikuttaa tutkimuskysymykseen tai tuloksiin. (Hirsjärvi ym. 2007, 292-293; Niela-Vilen & Hamari 2016, 24.) Tutkimuksen objektiivisuuteen ja tutkimuskysymyksen muodostamiseen saattoi vaikuttaa se, että teen itse töitä maahanmuuttajien kanssa. Pyrin kuitenkin tietoisesti suhtautumaan tutkimuksen prosessin ja tutkimustuloksiin objektiivisesti.

Tutkimustuloksien luotettavuuteen saattoi vaikuttaa myös se, että tiedonhaku rajattiin suomen- ja englanninkielisiin materiaaleihin, joten aineistosta saattoi rajautua pois muun kielisiä olennaisia aineistoja. Rajaukset kielivalinnoissa voivat aiheuttaa

virheellisiä päätelmiä (Niela-Vilen & Hamari 2016, 26). Myös Euroopan ulkopuoliset aineistot rajattiin pois, mikä saattoi luoda tuloksille erilaisen näkökulman, kuin jos mukana olisi ollut myös Euroopan ulkopuolisia artikkeleita.

Opinnäytetyössä käytettiin lähinnä sähköisiä tietokantoja, mikä saattoi rajoittaa löytyneitä tutkimuksia ja siten tutkimuksen luotettavuutta (Niela-Vilen & Hamari 2016, 25). Aineiston hakua rajoitti myös käytettävissä olevat tietokannat. Relevantteja aineistoja saattoi jäädä pois, koska Jyväskylän Ammattikorkeakoululla on oikeudet vain tiettyihin tietokantoihin. Lisäksi sisäänottokriteerinä oli maksuttomuus ja kokotekstin saatavuus, mikä vaikutti siihen, mitä aineistoja valikoitui analyysiin. Sisäänottokriteereissä maksuttomuus ja kokotekstin saatavuus voivat vaikuttaa kirjallisuuskatsauksen luotettavuuteen (Niela-Vilen & Hamari 2016, 25-26).

Lähteet

- Aleksynska, M. & Algan, Y. 2010. Assimilation and Integration of Immigrants in Europe. The Institute for the Study of Labor. Discussion paper, 5185. Viitattu 30.3.2018. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/46025/1/657941220.pdf>
- Alitolppa-Niitanen, A., Fågel, S. & Säävälä M. 2013. Olemme muuttaneet- ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto ry. Viitattu 3.4.2018. <https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/22c61296750cb1dbae6dae6b6e678c95/1521896158/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme%20final%202608%20%283%29.pdf>
- Arnett, J. J. 2000. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480. Viitattu 29.4.2018. http://jeffreynarnett.com/ARNETT_Emerging_Adulthood_theory.pdf
- Global Trends: Forced displacement. 2016. Asylum seekers. UNHCR:n raportti. Viitattu 30.4.2018. <http://www.unhcr.org/5943e8a34.pdf>
- Berry, J. 1997. Immigration, Acculturation and Adaptation. *Applied psychology: An international review*, 46, 1, 5-68. Viitattu 1.4.2018. <https://pdfs.semanticscholar.org/2124/ae46eabcafa64cf8a9e43f08bbcb8fefb0d1.pdf>
- Björklund, K. 2014. "Haluun koulutusta, haluun työtä ja elämän Suomessa"- Yksintulleiden pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa. Siirtolaisinstituutti. Turku: Painosalama. Viitattu 21.4.2018. http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/A48_Yksin_tulleet_Halaten_projekti_KB.pdf
- Björklund, K. 2015. Unaccompanied refugee minors in Finland: Challenges and good practices in a Nordic context. Institute of Migration. Turku: Painosalama. Viitattu 25.4.2018. <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/c26.pdf>
- Braun, V. & Clarke, V. 2012. Thematic analysis. *APA handbook of research methods in psychology*. Viitattu 5.3.2018.
- Bronstein, I. & Montgomery, P. 2013. Emotional and behavioural problems amongst Afghan unaccompanied asylum seeking children: results from a large scale cross-sectional study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22, 5, 285-294. Viitattu 15.4.2018. Cinahl Plus Fulltext.
- Carlson, B., Cacciatore, J. & Klimek, B. 2012. A Risk and Resilience Perspective on Unaccompanied Refugee Minors. *Social Work*, 57, 3, 259-269. Viitattu 28.4.2018.
- Convention and Protocol relating to the status of Refugee. 2010. United Nations High Commissioner for Refugees. Viitattu 12.4.2018. <http://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b66c2aa10.pdf>
- Derluyn, I. & Broekaert, E. 2008. Unaccompanied adolescents: The claring contrast between a legal and a psychosocial perspect. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31, 319-330. Viitattu 3.4.2018. <http://mighealth.net/eu/images/4/47/Contrast.pdf>

Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted. Official Journal of the European Union, 337, 20.12.2011, 13. Viitattu 25.3.2018. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:337:0009:0026:EN:PDF>

Helminen, P. 2018. Jatkolupa yksintulleille alaikäisille myönnetään tällä hetkellä yleensä 2 vuodeksi. Lehdistötiedote Maahanmuuttoviraston internetsivuilla. Viitattu 29.4.2018. http://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/jatkolupa-yksintulleille-alaikaisille-myonnetaan-talla-hetkella-yleensa-2-vuodeksi

Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uudistettu painos. Keuruu: Tammi. Viitattu 24.2.2018.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. Viitattu 24.4.2018.

Hyvä tieteellinen käytäntö. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 8.2.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Kangasniemi, M. & Pölkki, T. 2016. Aineiston käsittely: Kirjallisuuskatsauksen ydin. Julkaisussa: Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 29.4.2018.

Kaukiainen, E. 2016. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat sosiaali- ja terveyspalveluissa: Kohtaavatko tarve ja palvelut Lahdessa? Opinnäytetyö, AMK. Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 29.4.2018.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116515/Kaukiainen_Eija.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Keles, S., Friborg, O., Idsoe, T., Sirin, S & Oppedal, B. 2016. Depression among unaccompanied minor refugees: the relative contribution of general and acculturation-specific daily hassles. *Ethnicity & Health*, 31, 3, 300-317. Viitattu 10.4.2018. Academic Search Elite.

Kärkkäinen, K. 2017. Learning, teaching and integration of adult migrants in Finland. Väitöskirja. University of Jyväskylä, Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Viitattu 25.2.2018.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/55745/978-951-39-7212-7_v%C3%A4it%C3%B6s10112017.pdf?sequence=1

Laki holhoustoimesta 442/1999. Finlex. 2018. Viitattu 3.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990442>

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011. Finlex. 2016. Viitattu 12.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746#L5P39>

Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. Finlex. 2018. Viitattu 7.2.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L3P29>

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999. Finlex. 1999. Viitattu 11.2. 2018.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

Lamminaho, K. Huoltsikka Oy:n Jyväskylän toimipisteen vastaava ohjaaja. Haastattelu 23.3.2017. Viitattu 20.4.2018.

Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex. Viitattu 24.3.2018.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lementti, T. & Ylönen, M. 2016. Kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusartikkeleiden arviointi. Julkaisussa: Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 29.4.2018.

Lehtiö, L. & Johansson, E. 2016. Järjestelmällinen tiedonhaku hoitotieteessä. Julkaisussa: Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 29.4.2018.

Lundberg, H. 2017. Tulevaisuuden koti ja kulttuuri-identiteetti: Suomessa asuvien turvapaikanhakijanuorten kotoutuminen ja tulevaisuudenodotukset. Opinnäytetyö, AMK. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.4.2018.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/126917/Lundberg_Heidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lundqvist, K., Tantarimäki, S., Halttunen, T & Vanhanen, S. 2017. Esiselvitys alaikäisinä ilman huoltajaa Suomeen tulleiden oleskeluluvan saaneiden tuen ja asumisen hallinnoinnista maakuntaudistuksen jälkeen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 24.3.2018.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79736/TEMrap_18_2017_verkkajulkaisu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Maahanmuuton tunnusluvut 2015. 2016. Euroopan muuttoliikeverkoston tilastokatsaus. Viitattu 28.4.2018.

http://www.emn.fi/files/1363/EMN_maahanmuuton_tunnusl_2015_tumma.pdf

Maahanmuuton tunnusluvut 2016. 2017. Euroopan muuttoliikeverkoston tilastokatsaus. Viitattu 28.4.2018.

http://emn.fi/files/1528/Tilastokatsaus_2016_FI_netti.pdf

Maahanmuutto. N.d. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Sisäministeriö. Viitattu 3.4.2018. <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Mels, C., Derluyn, I. & Broekaert, E. 2008. Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study. Child: care, health and development, 34, 6, 757-762. Viitattu 16.4.2018. Academic Search Elite.

Mustonen, H. & Alanko, S. 2011. Lapsen etu ensin: Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yksintulleet- projektin loppujulkaisu. Yhteiset lapsemme – All Our Children ry. Tallinna: AS Spin Press. Viitattu 29.4.2018. http://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4201921/lapsen_etu_ensin_web.pdf/1ad33dc2-bbe9-4002-a398-18dad2f5859c/lapsen_etu_ensin_web.pdf.pdf

- Niela-Vilen, H. & Hamari, L. 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Julkaisussa: Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 29.4.2018.
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: Ps-kustannus. 5. uudistettu painos. Viitattu 28.4.2018.
- Oppedal, B. & Idsoe, T. 2015. The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers. *Scandinavian journal of Psychology*, 56, 2, 203-211. Viitattu 16.4.2018. Google Scholar.
- Pedersen, P., Lonner, J., Draguns, J., Trimble, J. & Scharron-del Rio, M. 2016. *Counseling Across Cultures*. Seventh edition. United States: Sage Publications, Inc. 323-326. Viitattu 10.4.2018.
- Peltonen, K. 2011. Lapsen etu ensin: Yksin tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Yksintulleet- projektin loppujulkaisu. Yhteiset lapsemme – All Our Children ry. Tallinna: AS Spin Press. Viitattu 29.4.2018. http://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4201921/lapsen_etu_ensin_web.pdf/1ad33dc2-bbe9-4002-a398-18dad2f5859c/lapsen_etu_ensin_web.pdf.pdf
- Pitkänen, P., Keisala, K. & Niiranen, V. 2017. Tavoitteena sujuva arki: Kulttuurien välinen työ sosiaali- ja terveydenhuollon työyhteisöissä. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. Viitattu 23.4.2018. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/102409/Pitkanen_ym_Tavoitteena_sujuva_arki.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Rigby, P. 2011. Separated and trafficked children: The Challenges for Child Protection Professionals. *Child Abuse Review*, 20, 5, 324-340. Viitattu 19.4.2018. Cinahl Plus Full text.
- Saastamoinen, J. & Brewis K. 2016. Vuosittainen maahanmuutto- ja turvapaikkaraaportti. Euroopan muuttoliikeverkosto. Viitattu 9.4.2018. http://www.emn.fi/files/1522/Politiikkaraportti_FI_EN_final.pdf
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 20.2.2018. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Sanchez-Cao, E., Kramer, T. & Hodes, M. 2012. Psychological distress and mental health service contact of unaccompanied asylum-seeking children. *Child: Care, Health & Development*, 39, 5, 651-659. Viitattu 19.4.2018. Cinahl Plus Full text.
- Suokonautio, J. & Rantala, T. 2014. Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanotto ja järjestelmän kehittämistarpeet. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 20.2.2018. <https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Ilman+huoltajaa+tulleiden+alaikaisten+turvapaikkahakijoiden+vastaanotto+05092014.pdf>
- Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Julkaisussa: Kirjallisuuskatsaus hoitotieteissä. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 24.4.2018.

- Tiainen, S. & Brewis, K. 2016. Vuosittainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa koskeva raportti, Suomi 2015. Euroopan muuttoliikeverkosto. Viitattu 7.2.2018. http://emn.fi/files/1375/APR_2015_FI.pdf
- Tiedonlähteiden laadun arviointi. 2017. Tiedonhaun opas teekkareille. Lappeenranta teknillinen yliopisto. Viitattu 26.4.2018. <http://lib-guides.lut.fi/c.php?g=237506&p=1629434>
- Tiilikainen, M. 2007. Etniset vähemmistöt suomessa. Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim, 123, 4, 437-439. Viitattu 30.4.2018. <http://www.ebm-guidelines.com/xmedia/duo/duo96298.pdf>
- Trends in unaccompanied and separated children seeking asylum in industrialized countries 2001-2003. 2004. United Nations High Commissioner for Refugees. Viitattu 25.3.2018. <http://www.unhcr.org/40f646444.pdf>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi. Viitattu 26.2.2018
- Ulkomaalaislaki 301/2011. Finlex 2017. Viitattu 13.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L6P87>
- Vervliet, M., Lammertyn, J., Broekart, E. & Derluyn, I. 2014. Longitudinal follow-up of the mental health of unaccompanied refugee minors. European Child and Adolescent Psychiatry, 23, 5, 337-346. Viitattu 17.4.2018. Cinahl Plus Full text.

Liitteet

Liite 1. Analyysiin valikoituneet artikkelit

Tekijät, julkaisuvuosi, otsikko, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimusmenetelmät	Keskeiset tulokset	Luotettavuus
<p>Keles, S., Friberg, O., Idsoe, T., Sirin, S & Oppedal, B., 2016. Depression among unaccompanied minor refugees: the relative contribution of general and acculturation-specific daily hassles. Norja. (Academic Search Elite)</p>	<p>Tutkia päivittäisten haasteiden sekä kotoutumiseen liittyvien haasteiden vaikutusta yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveyteen.</p>	<p>Kysely 895:lle yksin tulleelle turvapaikanhakijalle, jotka ovat saaneet oleskeluluvan Norjassa.</p>	<p>Päivittäisillä haasteilla on merkittävä vaikutus yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveyteen.</p>	<p>Vertaisarvioitu. Tutkimusmenetelmät on kuvattu ja avattu selkeästi, myös tutkimuksen luotettavuuden heikkoudet on kerrottu. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä. Alueellinen terveyden- ja lääketieteen komitea antanut eettisen hyväksynnän tutkimukselle.</p>
<p>Mels, C., Derluyn, I. & Broekaert, E. 2008. Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study. Belgia. (Academic Search Elite)</p>	<p>Tutkia minkälaisia sosiaalisen tuen muotoja alaikäisenä yksintulleilla turvapaikanhakijoilla on.</p>	<p>Tapaustutkimus. Puolistrukturoitu haastattelu 12 yksin tulleelle turvapaikanhakijalle Belgiassa.</p>	<p>Vastaanottokeskusten henkilökunta sekä etninen yhteisö olivat tärkeimmät sosiaalisen tuen muodot.</p>	<p>Vertaisarvioitu. Tutkimusmenetelmät sekä tutkimuksen heikkoudet avattu selkeästi. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä.</p>
<p>Bronstein, I. & Montgomery, P. 2013. Emotional and behavioural problems amongst Afgan unaccompanied asylum-seeking children: results from a large scale cross-</p>	<p>Tutkia tunne- ja käytöshäiriöiden yleisyyttä yksin tulleiden alaikäisten Afganistanilaisten turvapaikanhakijoiden keskuudessa Britanniassa. Tarkoituksena tutkia traumaattisten tapahtumien, maahanmuuton</p>	<p>Poikittaistutkimus. Haastattelu- ja kysely 222:lle yksintulleelle alaikäiselle Afganistanilaiselle turvapaikanhakijalle Britanniassa.</p>	<p>Ennen maahanmuuttoa koetut traumaattiset tapahtumat olivat yhteydessä turvapaikanhakijanuorien mielenterveysongelmiin.</p>	<p>Vertaisarvioitu. Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen heikkoudet on avattu selkeästi. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä. Eettinen hyväksyntä myönnetty Oxfordin yliopistolta.</p>

sectional study. Iso-Britannia. (Cinahl Plus Full text)	ja hoivan yhteyttä käytöshäiriöihin.			
Vervliet, M., Lammertyn, J., Broekart, E. & Derluyn, I. 2014. Longitudinal follow-up of the mental health of unaccompanied refugee minors. Belgia. (Cinahl plus full text)	Saada tietoa alaikäisenä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden mielenterveydellisten haasteiden kehittymisestä maahanmuuttomaassa. Tarkoituksena tutkia, onko traumaattisilla tapahtumilla ja päivittäisillä stressitekijöillä yhteyttä mielenterveyden ongelmiin.	Pitkittäistutkimus. Tutkimuksessa seurattiin 108 yksintullutta turvapaikanhakijaa Belgiassa. Tutkimuksessa seurattiin yksintulleita turvapaikanhakijoita Belgiaan saapumisesta lähtien, 1,5 vuoden ajan. Tutkimuksessa mitattiin traumaattisia kokemuksia, mielenterveysongelmien oireita sekä päivittäisiä stressitekijöitä.	Traumaattisen kokemusten määrä ja päivittäiset stressin aiheuttajat olivat yhteydessä masennukseen, ahdistuneisuuteen ja PTSD:ään.	Vertaisarvioitu. Tutkimusmenetelmät on avattu selkeästi. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä. Ghentin yliopisto on antanut tutkimukselle eettisen hyväksynnän.
Sanchez-Cao, E., Kramer, T. & Hodes, M. 2012. Psychological distress and mental health service contact of unaccompanied asylum-seeking children. Iso-Britannia. (Cinahl Plus Full text)	Tutkia, kuinka paljon alaikäisenä yksintulleet turvapaikanhakijat kärsivät psykologisista ongelmista ja miten he hakeutuvat mielenterveyspalveluiden piiriin.	Poikittaistutkimus. Kysely 71:lle alaikäisenä yksintulleelle turvapaikanhakijalle Lontoossa. Kyselyn aiheita olivat traumat, psykologinen ahdistuneisuus, PTSD, masennuksen oireet sekä mielenterveyspalveluihin hakeutuminen.	Suuri osa kyselyyn osallistuneista kärsi tunneperäisistä oireista sekä PTSD:tä, mutta vain pieni osa oli hakeutunut mielenterveyden palveluihin. Masennuksesta kärsivät hakeutuivat todennäköisemmin hoitoon kuin PTSD kärsivät.	Vertaisarvioitu. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä. Eettisen komitean hyväksymä tutkimus. Tutkimuksen vaiheet ja heikkoudet kuvattu selkeästi.
Rigby, P. 2011. Separated and trafficked children: The challenges for child protection professionals. Skotlanti. (Cinahl plus fulltext)	Saada tietoa ihmiskaupan piirteistä ja sen yleisyydestä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden keskuudessa Skotlannissa.	Kartoittava tutkimus. Tietoa kerättiin sosiaalityöntekijöiltä, jotka työskentelivät turvapaikanhakijoiden kanssa. Case-tapauksista koottiin 32 erilaista indikaattoria, jotka viittasivat ihmiskauppaan.	Yksintulleilla turvapaikanhakijoilla on riski joutua ihmiskaupan uhreiksi. Tunnistamista vaikeuttaa se, että ammattilaiset	Vertaisarvioitu. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä. Lastensuojelukomitean hyväksymä.

		Seuraavassa vaiheessa ihmiskaupan uhrien kanssa työskenteleviä henkilöitä haastateltiin.	silla ei ole aina tarpeeksi tietoa ihmis-kaupasta.	
<p>Oppedal, B. & Idsoe, T. 2015.</p> <p>The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers. Norja. (Google scholar)</p>	Tutkia minkälaisia sosiaalisen tuen muotoja yksintulleille turvapaikanhakijoilla on. Tutkia perheen ja ystävien tuen vaikutusta sopeutumiseen, mielenterveyteen ja post-traumaattiseen stressihäiriöön ja masennuksen oireisiin.	Kysely ilman huoltajaa saapuneille yksintulleille turvapaikanhakijoille Norjassa.	Sosiaalisella tuella on suuri merkitys yksintulleiden turvapaikanhakijoiden henkiseen hyvinvointiin. Sosiaalinen tuki ei vaikuttanut PTSD:n oireisiin.	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen heikkoudet avattu selkeästi. Alueellinen eettinen komitea hyväksynyt tutkimuksen. Noudattaa tieteellisen artikkelin kriteereitä.

